

C/2024/4277

4.7.2024

KOMUNIKAT KOMISJI

Wytyczne dotyczące opartych na współpracy ram inwestycyjnych na rzecz projektów dotyczących energii morskiej

(C/2024/4277)

SPIS TREŚCI

	Strona
I. WPROWADZENIE	2
I.a. Polityka UE a rozporządzenie TEN-E	2
I.b. Dlaczego potrzebne są ramy inwestycyjne oparte na współpracy?	2
I.c. Zakres niniejszych wytycznych	3
II. PROCEDURY ANALIZY KOSZTÓW I KORZYŚCI DLA BASENU MORSKIEGO	4
II.a. Analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego jako podstawa podziału kosztów	4
i. Scenariusze i analizy wrażliwości	5
ii. Scenariusz kontrfaktyczny	5
iii. Sieć referencyjna	6
iv. Konfiguracja obszarów rynkowych	6
v. Wzmocnienia sieci lądowej	6
vi. Modelowanie kosztów i korzyści	6
vii. Szczegółowość czasowa i geograficzna	7
viii. Wyniki analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego	7
II.b. Niewiążący transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego	7
i. Koszty, które należy uwzględnić w transgranicznym podziale kosztów dla basenu morskiego	7
ii. Próg istotności dla beneficjentów odnoszących skutki pozytywne netto	8
iii. Wyniki transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego	8
III. ZALECENIA DOTYCZĄCE OCEN SPECYFICZNYCH DLA DANEGO PROJEKTU	8
III.a. Analiza kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu	8
i. Proces ustanawiania analizy kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu	8
ii. Scenariusze i analizy wrażliwości dotyczące analiz kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu	9
iii. Scenariusze kontrfaktyczne dla analiz kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu	9
iv. Konfiguracja obszarów rynkowych	10
III.b. Transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu	10
i. Próg istotności dla beneficjentów odnoszących skutki pozytywne netto	10
ii. Wkłady państw członkowskich niebędących gospodarzami	10
III.c. Inne instrumenty poza transgranicznymi alokacjami kosztów specyficznych dla danego projektu	11
i. Narzędzia ułatwiające pełne wykorzystanie narzędzia transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu na potrzeby projektów przesyłowych	11
ii. Narzędzia służące wyeliminowaniu utrzymującej się luki w finansowaniu	12

I. WPROWADZENIE

I.a. Polityka UE a rozporządzenie TEN-E

Przyspieszenie transformacji energetycznej i połączenie sił w celu osiągnięcia bardziej odpornego systemu energetycznego stanowią podstawę planu REPowerEU Komisji służącego szybkiemu zmniejszeniu zależności UE od rosyjskich paliw kopalnych⁽¹⁾. W celu zachowania pełnej spójności UE zmieniła dyrektywę w sprawie energii odnawialnej⁽²⁾, zwiększając ogólny unijny cel w zakresie energii ze źródeł odnawialnych do co najmniej 42,5 % do 2030 r. Morskie odnawialne źródła energii będą odgrywać kluczową rolę we wspieraniu tych celów. Przyczynią się one w znacznym stopniu do osiągnięcia celów UE w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, staną się głównym filarem jej przyszłego koszyka energii elektrycznej i są potrzebne do przejścia na w pełni zdekarbonizowany system elektroenergetyczny do 2040 r.⁽³⁾ Morskie odnawialne źródła energii zwiększą również krajową produkcję energii w UE, zmniejszając jej zależność od paliw kopalnych. Zapewnią one konkurencyjne ceny energii elektrycznej, o czym świadczą niedawne wyniki aukcji, wspierając konkurencyjność przemysłu europejskiego i przyczyniając się do przystępnych cen dla konsumentów. Przy obecnym, w dużej mierze krajowym łańcuchu dostaw i rosnącym popycie zapewnią one nowe możliwości tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy i rozwiązywania lokalnych problemów związanych z bezrobociem w UE.

Pierwszy rezultat rozporządzenia TEN-E (UE) 2022/869 osiągnięto w 2023 r., kiedy to państwa członkowskie uzgodniły na szczeblu regionalnym łączne cele dla obszarów morskich na poziomie około 111 GW do 2030 r. i 317 GW do 2050 r.⁽⁴⁾, co stanowi znaczny wzrost w porównaniu z 19,38 GW mocy zainstalowanej w UE w tym samym roku – 2023 r. Korzyści płynące z ogromnych mocy wytwórczych, które mają zostać zainstalowane, mogą wykraczać poza granice państw członkowskich, w których fizycznie realizowane są projekty. Potrzebne będą zatem nowe projekty transgraniczne, w szczególności hybrydowe połączenia międzysystemowe – linie przesyłowe łączące morskie odnawialne źródła energii i wzajemnie połączone państwa członkowskie. Był to jeden z wniosków z pierwszej edycji planów rozwoju sieci morskiej (ONDP) opracowanych i opublikowanych przez ENTSO-E dla każdego z pięciu basenów morskich UE w styczniu 2024 r. – drugiego rezultatu TEN-E opartego na porozumieniach regionalnych państw członkowskich. Konkretnie projekty infrastrukturalne zgodne z potrzebami określonymi w planach rozwoju sieci morskiej mogą następnie zostać uwzględnione w dziesięcioletnich planach rozwoju sieci i odzwierciedlone w krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu. Trzecim kolejnym wymogiem TEN-E jest opracowanie przez Komisję wytycznych dotyczących analiz kosztów i korzyści oraz transgranicznego podziału kosztów na potrzeby opracowania planów rozwoju sieci morskiej dla każdego basenu morskiego, o których mowa w niniejszym dokumencie. Na koniec TEN-E nakazuje ENTSO-E przedstawienie wyników stosowania niniejszych wytycznych po raz pierwszy do dnia 24 czerwca 2025 r. Porozumienia regionalne, plany rozwoju sieci morskiej i wyniki stosowania wytycznych dotyczących podziału kosztów mają być następnie aktualizowane co dwa lata. W niektórych obszarach, o których mowa w niniejszych wytycznych dotyczących podziału kosztów, pełne stosowanie zawartych w nich zasad może wymagać zmian w planach rozwoju sieci morskiej. Pierwsza wersja procedury podziału kosztów, którą ma przeprowadzić ENTSO-E, może zatem wymagać pewnych uproszczeń.

I.b. Dlaczego potrzebne są ramy inwestycyjne oparte na współpracy?

Konieczność transgranicznego podziału kosztów na potrzeby opracowania planów rozwoju sieci morskiej wynika z szeregu **szczególnych cech charakterystycznych projektów morskich**, na których należy skupić uwagę.

Po pierwsze, wymagają one **znacznego zaangażowania ze strony państw członkowskich** w realizację projektu w ich przestrzeni morskiej ze względu na ich wielkość, obecność innych działań na morzu i ewentualne skutki transgraniczne. Państwa członkowskie angażują się w rozwój morskich odnawialnych źródeł energii, opracowując wstępne badania dotyczące powierzchni dna morskiego i środowiska morskiego, strategiczne oceny oddziaływania na środowisko, plany przestrzenne obszarów morskich obejmujące odpowiednie obszary, organizując aukcje energii ze źródeł odnawialnych, zezwalając na dzierżawę dna morskiego oraz wyznaczając cele polityczne dla morskich odnawialnych źródeł energii. Ponieważ działania jednego państwa członkowskiego mogą mieć wpływ na jego sąsiadów, niezbędna jest współpraca międzyrządowa. Wymaga to ścisłej współpracy regionalnej między państwami członkowskimi na różnych etapach wdrażania morskich odnawialnych źródeł energii, w tym w zakresie podziału kosztów i korzyści.

Po drugie, porozumienia regionalne państw członkowskich dotyczące osiągnięcia poziomu około 317 GW do 2050 r. są ambitne, realistyczne i konieczne do dekarbonizacji europejskiego sektora energetycznego do 2040 r. Zawierają one podziały według państw członkowskich przedstawiające sposoby osiągnięcia połączonych celów. **Część takich krajowych podziałów celów regionalnych może być jednak niemożliwa do osiągnięcia, jeżeli nie zostaną zapewnione warunki podstawowe.** Ustanawia się je przez zapewnienie, aby potencjał energii z morskich źródeł odnawialnych wspierany przez cele polityczne mógł skutecznie zaspokoić popyt w regionie, na poziomie krajowym (dostarczanie energii elektrycznej na tradycyjny, zelektryfikowany i nowy popyt), transgranicznym (handel energią elektryczną za pośrednictwem rozwiązań hybrydowych i lądowych połączeń międzysystemowych) oraz w procesie przekształcania na inne nośniki energii (power-to-X, na przykład wodór i amoniak, na użytek krajowy lub eksport).

⁽¹⁾ https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/actions-and-measures-energy-prices/repowerEU-2-years_en

⁽²⁾ Dyrektywa (UE) 2023/2413.

⁽³⁾ COM(2024) 63 final.

⁽⁴⁾ https://energy.ec.europa.eu/news/member-states-agree-new-ambition-expanding-offshore-renewable-energy-2023-01-19_en

Odpowiednia koordynacja planowania na poziomie unijnym i regionalnym powinna uwzględniać niektóre z tych obszarów, w szczególności dzięki przyszłym zmianom planów rozwoju sieci morskiej. Niemniej jednak niektóre warunki podstawowe są w dużym stopniu uzależnione od krajowych i lokalnych strategii i polityk, takich jak w dziedzinie przemysłu (np. dekarbonizacja sektorów energochłonnych), technologii cyfrowych (np. ośrodki przetwarzania danych) i energii (np. połączenia międzysystemowe i wodór). Bez tych względów opartych na popycie osiągnięcie regionalnych celów morskich może faktycznie okazać się nierealistyczne: w przypadku gdy wytwarzanie nie może skutecznie zaspokoić popytu, korzyści dla państwa członkowskiego, które chce być gospodarzem kolejnego projektu dotyczącego energii z morskich źródeł odnawialnych, mogą ostatecznie spaść poniżej kosztów wdrożenia. Jednocześnie pełne wykorzystanie rodzimych zasobów energii z morskich źródeł odnawialnych w Europie ma kluczowe znaczenie dla dekarbonizacji Europy i jej regionów. Wymaga to osiągnięcia porozumienia między państwami członkowskimi każdego regionu odnośnie do skutków rozwoju ich regionalnych ambicji w zakresie energii morskiej, a także ryzyka i skutków nieosiągnięcia części z nich oraz wszelkich związków z tym kosztów i utraconych korzyści.

Trzecią istotną cechą szczególną jest **dostępność sieci elektroenergetycznej**. Podłączenie morskich farm wiatrowych będzie zasadniczo wymagało znacznych inwestycji od podstaw w sieci elektroenergetyczne, ponieważ – w przeciwieństwie do sytuacji na lądzie – sieci odczkowe jeszcze nie istnieją. W tym przypadku zasadniczą rolę odegrają projekty hybrydowe, ponieważ umożliwiają one wykorzystanie większej ilości energii ze źródeł odnawialnych, zwiększają regionalne bezpieczeństwo dostaw i kontrolują ceny. Ponadto hybrydowe połączenie międzysystemowe może zwiększyć wykorzystanie aktywów przesyłowych – a tym samym ich wartość – w porównaniu z farmą wiatrową podłączoną radialnie (tj. podłączoną za pomocą bezpośredniej linii do lądu), ponieważ farma wiatrowa uzyskuje dostęp do dodatkowego rynku, a rozwiązanie hybrydowe może nadal służyć jako połączenie międzysystemowe w okresach niskiego wiatru.

Dobrze zaplanowana sieć energetyczna na potrzeby morskich odnawialnych źródeł energii, w której optymalnie wykorzystuje się przestrzeń morską i lądową oraz promuje połączenia międzysystemowe, zmniejszy również wpływ na środowisko i obniży koszty inwestycji w sieci związane z podłączeniem takiej samej ilości zdolności w zakresie energii ze źródeł odnawialnych. Dyskusje na temat podziału kosztów powinny zatem opierać się na planowaniu oraz analizach kosztów i korzyści, które odpowiednio określają wartość rozwiązań hybrydowych i ich podwójną rolę jako linii przyłączeniowej umożliwiającej integrację nowych morskich odnawialnych źródeł energii, a także połączenia międzysystemowego.

Biorąc pod uwagę złożoność projektów dotyczących energii morskiej, terminowe zajęcie się tymi trzema szczególnymi cechami wymaga **ściślejszej współpracy** na poziomie regionalnym, ustanowienia **nowych projektów transgranicznych** oraz **sprawiedliwego systemu podziału kosztów inwestycji odzwierciedlającego podział korzyści**. W związku z tym potrzebne są ramy inwestycyjne oparte na współpracy, które umożliwią państwom członkowskim osiągnięcie ich połączonych celów, zapewniając ustanowienie niezbędnych warunków podstawowych.

I.c. Zakres niniejszych wytycznych

Wykorzystanie ogromnych korzyści płynących z morskich odnawialnych źródeł energii wymaga podjęcia **wyzwania**, jakim jest osiągnięcie porozumienia w sprawie **sprawiedliwego podziału kosztów**. W przypadku projektu transgranicznego jest to zazwyczaj uzgadnianie w drodze negocjacji dwustronnych. Ewentualna zgoda na przydzielenie kosztów na projekty morskie powinna faktycznie być nadal specyficzna dla danego projektu, w przypadku gdy dostępne są szczegółowe informacje. Niemniej jednak uruchomienie ponad 300 GW w ciągu najbliższych dwudziestu pięciu lat, zgodnie z dążeniem państw członkowskich, wymaga uzupełnienia oddolnego podejścia specyficznego dla danego projektu ocenami wysokiego szczebla dla poszczególnych basenów morskich, aby wesprzeć terminowe rozpoczęcie dyskusji, określić i zaangażować odpowiednie strony oraz zrozumieć skutki kosztowe realizacji planów regionalnych.

Wymagane są ramy inwestycyjne oparte na współpracy w odniesieniu do projektów morskich o znaczeniu transgranicznym, **aby zagwarantować, że ambicje regionalne nie są zagrożone**. Niniejsze wytyczne mają pomóc państwom członkowskim i organom regulacyjnym w angażowaniu się w dialogi na temat zasad współpracy od samego początku w celu określenia potrzeb sieci, przyspieszenia pojawiania się nowych projektów transgranicznych i wspierania wdrażania porozumień politycznych. Wczesne informacje regionalne oparte na wspólnych zasadach wesprą państwa członkowskie w osiąganiu porozumienia w sprawie badania transgranicznych projektów dotyczących energii morskiej, a mianowicie hybrydowych połączeń międzysystemowych i wspólnych projektów dotyczących energii z morskich źródeł odnawialnych, a także inwestowania w nie.

Niniejsze wytyczne określają ramy dla procedur nowej **analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego (SB-CBA)** oraz **transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego (SB-CBCS)**, które oceniają skutki opracowania planu rozwoju sieci morskiej. Opierają się one na planach rozwoju sieci morskiej i uzupełniają je w przyszłości, ewoluując w miarę upływu czasu w celu odzwierciedlenia przyszłych zmian w planowaniu, w tym integracji międzywektorowej z instalacjami wodorowymi, lepszego uznawania korzyści płynących z rozwiązań hybrydowych, potrzeb w zakresie wzmocnienia sieci lądowej oraz wszelkich innych przyszłych istotnych zmian. Chociaż niniejsze wytyczne zawierają zasady, które mogą w dużej mierze mieć zastosowanie do opracowania planu rozwoju sieci morskiej, mogą one zostać zaktualizowane, jeżeli zostanie to uznane za konieczne zgodnie z art. 15 ust. 1 rozporządzenia TEN-E. Oprócz wspierania dyskusji na temat podziału kosztów procedury analizy kosztów i korzyści oraz transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego będą od 2026 r. wspierać państwa członkowskie w przyszłych przeglądach ich regionalnych celów w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych. Należy również podkreślić, że transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego nie ma wiążących skutków dla decyzji dotyczących transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu (PS-CBCA), które pozostają podstawowym narzędziem prowadzenia faktycznych negocjacji w sprawie podziału inwestycji w odniesieniu do projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania i projektów będących przedmiotem wzajemnego zainteresowania, a także wspólnych projektów dotyczących wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

W wytycznych przeanalizowano również cechy szczególne analiz kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu oraz podejść opartych na podziale kosztów. Przedstawiono w nich zalecenia uzupełniające wytyczne Komisji dotyczące podziału kosztów i korzyści w ramach transgranicznych projektów w zakresie energii odnawialnej ⁽⁵⁾ oraz zalecenia ACER w sprawie dobrych praktyk w zakresie rozpatrywania wniosków inwestycyjnych (w tym transgranicznej alokacji kosztów) dotyczących projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania ⁽⁶⁾. Zgodnie z art. 16 ust. 11 rozporządzenia TEN-E ACER powinna zapewnić spójne uwzględnianie zasad wskazanych w niniejszych wytycznych Komisji we wszelkich przyszłych aktualizacjach jej zaleceń. Na koniec w wytycznych zbadano potencjalne nowe narzędzia inwestycyjne oparte na współpracy na potrzeby projektów dotyczących energii morskiej o znaczeniu transgranicznym, zarówno w odniesieniu do aktywów przesyłowych, jak i wytwórczych.

II. PROCEDURY ANALIZY KOSZTÓW I KORZYŚCI DLA BASENU MORSKIEGO

ENTSO-E jest zobowiązana do przeprowadzenia ocen kosztów i korzyści oraz podziału kosztów w odniesieniu do każdego z pięciu **priorytetowych korytarzy sieci przesyłowej energii morskiej** TEN-E na podstawie już opracowanych planów rozwoju sieci morskiej, tj. w odniesieniu do tych państw członkowskich, które zobowiązują się do realizacji ambitnych celów w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych. Analiza kosztów i korzyści oraz transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego muszą zatem obejmować państwa członkowskie, których dotyczy każdy priorytetowy korytarz sieci przesyłowej energii morskiej, a mianowicie:

- korytarz sieci przesyłowych energii morskiej na Morzu Północnym (NSOG): BE, DE, DK, FR, IE, LU, NL, SE
- sieci przesyłowe energii morskiej w ramach planu działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich (BEMIP): DE, DK, EE, FI, LV, LT, PL, SE
- południowo-zachodnie (SW) sieci przesyłowe energii morskiej: EL, ES, FR, IT, MT, PT
- południowo-wschodnie (SE) sieci przesyłowe energii morskiej: BG, CY, EL, HR, IT, RO, SI
- atlantyckie sieci przesyłowe energii morskiej: ES, FR, IE, PT

Zakres geograficzny procedur obejmuje zatem odpowiednie państwa członkowskie poszczególnych basenów morskich. W przypadku zainteresowania, w wyjątkowych okolicznościach i jeżeli jest to należycie uzasadnione, w procedurach można by uwzględnić dodatkowe państwa członkowskie, w tym państwa śródlądowe, lub państwa trzecie, co należałoby oceniać indywidualnie dla każdego przypadku.

II.a. Analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego jako podstawa podziału kosztów

Analiza kosztów i korzyści pomaga decydentom w zrozumieniu oczekiwanych wyników realizacji planu lub projektu, służąc jako uzasadnienie dyskusji między zaangażowanymi stronami. Analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego odnosi się do określenia kosztów i korzyści związanych z realizacją planu rozwoju sieci morskiej, informując państwa członkowskie o wpływie ich ambicji w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych.

⁽⁵⁾ Zawiadomienie Komisji: Wytyczne dotyczące podziału kosztów i korzyści w ramach transgranicznych projektów współpracy w zakresie energii ze źródeł odnawialnych – Komisja Europejska (europa.eu).

⁽⁶⁾ https://acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Recommendations/ACER_Recommendation_02-2023_CBCA.pdf

i. Scenariusze i analizy wrażliwości

Każda analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego ma być przeprowadzana z wykorzystaniem najnowszych wspólnych scenariuszy ustanowionych w ramach dziesięcioletniego planu rozwoju sieci zgodnie z art. 12 rozporządzenia TEN-E. Zastosowanie kilku scenariuszy pomaga uwzględnić różne możliwe przyszłe perspektywy, takie jak ewentualny wyższy popyt wynikający z różnych oczekiwań, np. w odniesieniu do elektromobilności lub ośrodków przetwarzania danych lub dostępności elastyczności. Wszystkie scenariusze dziesięcioletniego planu rozwoju sieci muszą uwzględniać regionalne cele państw członkowskich w zakresie morskich odnawialnych źródeł energii, podczas gdy w różnych scenariuszach można by uwzględnić różne wartości w przedziałach wskazanych w porozumieniach.

Niepewność należy uwzględnić przede wszystkim poprzez wykorzystanie różnych wspólnych scenariuszy dziesięcioletniego planu rozwoju sieci, a nie przez analizy wrażliwości. Większa solidność na poziomie planu, o dużym zakresie geograficznym i czasowym, będzie wynikała przede wszystkim z wprowadzenia kilku scenariuszy. Wrażliwość na poszczególne zmienne może być istotna na poziomie projektu.

ii. Scenariusz kontrfaktyczny

Scenariusz kontrfaktyczny stanowi alternatywę, z którą porównuje się korzyści i koszty realizacji planu rozwoju sieci morskiej, tj. przedstawia inny realistyczny rozwój, który mógłby nastąpić zamiast przedstawionego w planie rozwoju sieci morskiej. Służy określeniu wartości dodanej wynikającej z realizacji planu rozwoju sieci morskiej i określonych w nim możliwości współpracy. W przypadku każdej analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego w scenariuszach kontrfaktycznych należy rozważyć, w jakim stopniu wszystkie regionalne cele w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych można realistycznie osiągnąć bez współpracy. Na przykład niektóre farmy wiatrowe podłączone radialnie prawdopodobnie staną się zbyt kosztowne dla obiektów zlokalizowanych poza określoną odległością, wymagając rozwiązań hybrydowych, aby stały się atrakcyjne z handlowego punktu widzenia. W takich przypadkach realistyczną alternatywą dla określonego projektu hybrydowego może nie być połączenie radialne, ale zupełne zrezygnowanie z projektu. Podobnie zainteresowanie będącego gospodarzem państwa członkowskiego sprzedażą na aukcji dodatkowej produkcji energii morskiej może się zmniejszyć, jeżeli nie zostaną utworzone nowe lądowe połączenia międzysystemowe zapewniające możliwość dotarcia dodatkowej energii elektrycznej do dużych ośrodków odbioru. Scenariusz kontrfaktyczny powinien wówczas zakładać częściowe zmniejszenie mocy wytwórczych na obszarach morskich, które mają zostać wdrożone.

Określenie takiego realistycznego alternatywnego rozwoju, który jest scenariuszem kontrfaktycznym, nie jest jednak proste. Ustanawiając swoje regionalne cele morskie, państwa członkowskie zwracają szczególną uwagę na ograniczenia, takie jak dostępny potencjał morskiej energii wiatrowej, dostępna przestrzeń morska, obecność obszarów chronionych środowiskowo, wsparcie publiczne itp. Następnie w planach rozwoju sieci morskiej określono potrzebną transgraniczną (i radialną) infrastrukturę przesyłową niezbędną do realizacji ich ambicji. W scenariuszu kontrfaktycznym należy wziąć pod uwagę, że w przypadku braku współpracy, jak założono w planie rozwoju sieci morskiej, ograniczenia te jeszcze bardziej zmniejszą zdolności przesyłowe na obszarach morskich, które mogą zostać wdrożone. W szczególności ograniczenia popytu, zarówno krajowe, jak i transgraniczne, mają kluczowe znaczenie dla ilościowego określenia, w jakim stopniu scenariusz faktyczny nie jest realistyczny bez nowych projektów transgranicznych. Poza pewnym poziomem wdrażania produkcji na obszarach morskich, bez współpracy, wartość krafcowa nowych morskich farm wiatrowych może być ograniczona ze względu na oczekiwania dotyczące popytu krajowego w państwie członkowskim wdrożenia, a także dostępne możliwości handlowe z wykorzystaniem już istniejącej transgranicznej infrastruktury energetycznej.

Ponieważ państwa członkowskie są odpowiedzialne za określenie poziomu ambicji, lokalizacji i sprzedaży na aukcji morskich odnawialnych źródeł energii, będą one również odgrywać kluczową rolę w ocenie skutków w zakresie osiągnięcia regionalnych ambicji dotyczących morskich źródeł energii z uwagi na brak nowej infrastruktury transgranicznej określonej w zoptymalizowanym planie rozwoju sieci morskiej. W związku z tym w przypadku scenariusza kontrfaktycznego państwa członkowskie powinny również zapewnić wkład na temat swoich oczekiwań odnośnie do możliwych do osiągnięcia celów morskich w ograniczonych warunkach eksportowych, zachowując jednocześnie wysoki poziom ambicji i dążąc do spójnego podejścia w każdym regionie. W scenariuszu kontrfaktycznym należy przyjąć projekty podłączone radialnie aż do poziomu wytwarzania uznanego za realistyczny i przyjąć założenie braku projektów powyżej takiego progu.

Przeprowadzenie takiej procedury powinno mieć dużą wartość dla państw członkowskich, ponieważ umożliwia nie tylko zapewnienie, aby analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego była oceniana z zastosowaniem odpowiedniego scenariusza kontrfaktycznego, ale także zrozumienie zależności ich ambicji w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych od owocnej regionalnej współpracy politycznej. Ponadto, podobnie jak ma to miejsce w przypadku regionalnych celów morskich, określenie ich części, która jest niemożliwa do realizacji, może mieć skutki transgraniczne, w związku z czym najlepiej byłoby przeprowadzić je na poziomie regionalnym w oparciu o oceny krajowe i wspólnie uzgodnione zasady. Grupy wysokiego szczebla ⁽⁷⁾ lub grupy regionalne TEN-E mogłyby służyć jako fora wspierające taki proces. Biorąc pod uwagę ograniczenia czasowe, w pierwszym wydaniu analiz kosztów i korzyści dla basenu morskiego konieczne będą uproszczenia w scenariuszu kontrfaktycznym.

(7) https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/high-level-groups_en

iii. *Sieć referencyjna*

Sieć referencyjna to sieć bazowa, która zgodnie z oczekiwaniami zostanie wdrożona w określonym horyzoncie czasowym objętym analizą kosztów i korzyści dla basenu morskiego. Koszty i korzyści są modelowane dla scenariusza faktycznego (planu rozwoju sieci morskiej) i kontrfaktycznego, biorąc pod uwagę taką sieć referencyjną jako sieć, do której dodano lub z której odjęto scenariusz faktyczny lub kontrfaktyczny. Sieć referencyjna stosowana we wszystkich analizach kosztów i korzyści dla basenu morskiego powinna odpowiadać, w ramach każdego odnośnego horyzontu czasowego, ogólnounijnemu modelowi stosowanemu na potrzeby analiz kosztów i korzyści danych projektów w ramach dziesięcioletniego planu rozwoju sieci, zapewniając spójność z ogólnosystemowymi ocenami dziesięcioletniego planu rozwoju sieci, a także uwzględnienie innych projektów i potrzeb związanych z basenami morskimi.

iv. *Konfiguracja obszarów rynkowych*

Konfiguracja obszarów rynkowych może mieć wpływ na podział korzyści między państwa członkowskie. W przypadku potrzeb w zakresie hybrydowych połączeń międzysystemowych określonych w planie rozwoju sieci morskiej w analizie kosztów i korzyści dla basenu morskiego należy stosować konfigurację morskich obszarów rynkowych w odniesieniu do powiązanego wytwarzania, ponieważ lepiej odzwierciedla ona warunki sieciowe w ramach procesów wyznaczania i alokacji zdolności przesyłowych (*).

v. *Wzmocnienia sieci lądowej*

Realizacja planów rozwoju sieci morskiej będzie wymagała znacznego wzmocnienia sieci lądowej, wraz z odpowiednimi kosztami i korzyściami, takimi jak zmniejszenie ograniczeń. Analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego powinna obejmować oceny wzmocnienia sieci lądowej w przypadku państw członkowskich objętych zakresem dla poszczególnych basenów morskich. Określenie wzmocnień niezbędnych do realizacji planów rozwoju sieci morskiej stanowi wyzwanie w zakresie modelowania, ponieważ może być również konieczne wzmocnienie sieci lądowej określone w planie rozwoju sieci morskiej w związku z innym zapotrzebowaniem systemu lądowego. Niemniej jednak wyłączenie kosztów i korzyści wynikających z potrzeb w zakresie wzmocnienia sieci lądowej dałoby państwu członkowskiemu ograniczony obraz skutków opracowania planów rozwoju sieci morskiej i mogłoby być decydującym czynnikiem potwierdzającym zainteresowanie ich wdrożeniem, ponieważ odnosi się ono do pewności, że energia elektryczna z morskich źródeł odnawialnych faktycznie zaspokoi popyt. W przypadku pokrywania się potrzeb w zakresie wzmocnienia sieci lądowej w obszarze potrzeb wynikających z integracji morskich odnawialnych źródeł energii oraz z innych potrzeb związanych z siecią lądową należy wziąć pod uwagę jedynie tę część potrzeb w zakresie wzmocnienia sieci lądowej, którą można wyraźnie zidentyfikować jako konieczną wyłącznie ze względu na potrzeby morskie. Należy również wziąć pod uwagę fakt, że mniejsze wykorzystanie morskich odnawialnych źródeł energii ze względu na ograniczoną współpracę doprowadziłoby do jeszcze większego zapotrzebowania na lądowe odnawialne źródła energii, co mogłoby również zwiększyć potrzeby w zakresie wzmocnienia sieci lądowej.

ENTSO-E powinna przekazywać przejrzyste informacje na temat założeń przyjętych w celu rozróżnienia potrzeb w zakresie wzmocnienia zdolności wytwórczych na obszarach morskich. W razie potrzeby ENTSO-E powinna zwrócić się o wytyczne do grup wysokiego szczebla lub grup regionalnych TEN-E.

vi. *Modelowanie kosztów i korzyści*

Skutki oceniane w ramach analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego powinny obejmować co najmniej następujące korzyści wynikające z dziesięcioletniego planu rozwoju sieci: dobrobyt społeczno-gospodarczy, zróżnicowanie CO₂, emisje inne niż CO₂ (w tym zanieczyszczenia powietrza), wystarczalność systemu i integracja odnawialnych źródeł energii. W miarę możliwości należy również ocenić wpływ na różnorodność biologiczną i inne istotne ekologiczne efekty zewnętrzne (np. inne zanieczyszczenia). W tym ostatnim przypadku rozwój morskich odnawialnych źródeł energii jest oczywistą korzyścią z rozwoju morskiej infrastruktury hybrydowej i radialnej. Hybrydowe linie przesyłowe przyniosą dodatkowe korzyści w zakresie integracji lądowych odnawialnych źródeł energii, biorąc pod uwagę ich rolę jako połączeń międzysystemowych. Ponadto, oceniając opisany wcześniej scenariusz kontrfaktyczny, korzyści związane z wytwarzaniem energii na obszarach morskich, które w przeciwnym razie nie zostałyby zrealizowane, określa się pod względem ilościowym.

W miarę możliwości koszty powinny opierać się przede wszystkim na nakładach inwestycyjnych. Należy uwzględnić wyłącznie koszty przesyłu, tj. nie koszty wytwarzania, które opierają się na zasadach komercyjnych i są odkrywane wyłącznie w drodze przetargów na poszczególne projekty, podczas gdy odpowiednie korzyści rozpatruje się w sposób opisany powyżej. ENTSO-E nie powinna szacować obecnych i przyszłych zmian kosztów inwestycji w morskie farmy wiatrowe. Wszystkie aktywa przesyłowe określone w planie rozwoju sieci morskiej powinny być oceniane w ramach analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego. Koszty operacyjne mogą stanowić znaczną część całkowitych kosztów realizacji planów rozwoju sieci morskiej, ale są często związane z założeniami specyficznymi dla danego projektu, takimi jak straty sieciowe lub utrzymanie sieci, a ich odpowiednia ocena na poziomie basenów morskich może być trudna. Zapotrzebowanie na rezerwę bilansową może być również uzależnione od wdrażania morskich odnawialnych źródeł energii, ale analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego mogą nie być odpowiednie do takich ocen. W tym względzie operatorzy systemów przesyłowych mogą rozważyć zwrócenie się do regionalnych ośrodków koordynacji o przeprowadzenie specjalnych ocen uwzględniających wytwarzanie energii z morskich źródeł odnawialnych w ramach ich zadań dotyczących ustalania wielkości regionalnej i zamówień publicznych. ENTSO-E powinna ocenić, które koszty operacyjne można by w sposób solidny włączyć do analiz kosztów i korzyści dla basenu morskiego. Współpracując przy realizacji konkretnego projektu transgranicznego, państwa członkowskie mogą chcieć uwzględnić w odpowiedniej analizie kosztów i korzyści danych projektów wszelkie istotne koszty operacyjne wykraczające poza koszty uwzględnione przez ENTSO-E na poziomie basenu morskiego.

(*) SWD(2020) 273 final.

vii. *Szczegółowość czasowa i geograficzna*

Poziomy ryzyka związane z realizacją planów rozwoju sieci morskiej rosną z biegiem czasu, np. wyniki planowania mogą ulec zmianie w związku z innymi wydarzeniami w danym kraju lub mogą zostać zidentyfikowane projekty alternatywne. Tego rodzaju złożoność ryzyka w czasie wymaga zatem rozróżnienia czasowego. Analizę kosztów i korzyści dla basenu morskiego należy przeprowadzić na lata 2040 i 2050. Biorąc pod uwagę czas potrzebny na opracowanie projektu dotyczącego energii morskiej oraz czas, w którym zostaną opublikowane pierwsze analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego, oceny na 2030 r. nie powinny być przeprowadzane, ponieważ nie dostarczałyby one państwu członkowskiemu żadnych przydatnych informacji.

Wyniki analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego należy ustalać indywidualnie dla każdego państwa członkowskiego, jak również w sposób zagregowany dla poszczególnych basenów morskich. Zapewnia to państwu członkowskiemu w danym regionie narzędzia do identyfikacji beneficjentów netto w ramach wdrażania planów rozwoju sieci morskiej, a tym samym do inicjowania konceptualizacji projektów, które angażują państwa członkowskie poza państwami fizycznie realizującymi projekty. Umożliwia im również wspólne omawianie na wysokim szczeblu pełnych skutków realizacji planu rozwoju sieci morskiej. Na późniejszym etapie dyskusji dotyczących poszczególnych projektów można ocenić, że niektóre państwa członkowskie, które były początkowo rozważane na podstawie wyników analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego, nie odnoszą korzyści z danego projektu (i prawdopodobnie skorzystają z innych projektów dotyczących planów rozwoju sieci morskiej). Jednocześnie państwa członkowskie, które odnoszą korzyści, można zidentyfikować i włączyć do procesu na wczesnym etapie, minimalizując ryzyko niepowodzenia późnego zaangażowania w proces alokacji kosztów danego projektu.

viii. *Wyniki analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego*

Właściwi operatorzy systemów przesyłowych i krajowe organy regulacyjne, ACER i Komisja powinni być odpowiednio zaangażowani w procedury analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego prowadzone przez ENTSO-E. ENTSO-E powinna przedstawić swoje wyniki priorytetowym korytarzom sieci przesyłowej energii morskiej TEN-E w odpowiednich grupach regionalnych lub, w stosownych przypadkach, w grupach wysokiego szczebla. Wyniki należy przedstawić w euro w odniesieniu do najbardziej właściwego szacowanego scenariusza dziesięcioletniego planu rozwoju sieci, przedstawiającego zakresy niepewności odzwierciedlające pozostałe wspólne scenariusze dotyczące dziesięcioletniego planu rozwoju sieci. W ramach analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego należy zidentyfikować państwa członkowskie, które odnoszą skutki pozytywne netto i skutki negatywne netto. Powinna ona również zawierać podsumowanie wszystkich potrzeb infrastrukturalnych niezbędnych do opracowania planu rozwoju sieci morskiej oraz, w miarę możliwości, ich wpływu na wyniki analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego.

Aby jeszcze bardziej ułatwić dyskusje regionalne, krajowe organy regulacyjne danego regionu powinny ocenić procedurę analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego przeprowadzoną przez ENTSO-E oraz, w stosownych przypadkach, poprzeć jej wyniki. Może to pomóc w budowaniu z góry wsparcia i zaangażowania regulacyjnego, zmniejszając napięcia i skracając czas na etapach konkretnych projektów. Ponadto ACER powinna rozważyć przedstawienie opinii względem wszystkich analiz kosztów i korzyści dla basenu morskiego.

Jeżeli analiza kosztów i korzyści dla basenu morskiego wykaże pozytywne wyniki w odniesieniu do niektórych transgranicznych potrzeb infrastrukturalnych, należy je dokładniej przeanalizować. W związku z tym należy oczekiwać włączenia ocen dotyczących poszczególnych projektów do regionalnych planów inwestycyjnych (tj. studiów projektów) lub do dziesięcioletniego planu rozwoju sieci.

II.b. **Niewiążący transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego**

Transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego powinien dostarczać informacji na temat kwestii podziału kosztów na szczeblu regionalnym, na podstawie kosztów i korzyści realizacji planów rozwoju sieci morskiej. Wynik tego działania ma charakter informacyjny i orientacyjny, nie prowadzi jednak do faktycznej alokacji kosztów.

i. *Koszty, które należy uwzględnić w transgranicznym podziale kosztów dla basenu morskiego*

Uwzględnienie wszystkich potrzeb w zakresie sieci niezbędnych do realizacji regionalnych ambicji dotyczących energii morskiej w ramach analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego umożliwia państwu członkowskiemu (oraz operatorom systemów przesyłowych i łańcuchowi dostaw) uzyskanie niezbędnych informacji dotyczących potrzeb w zakresie współpracy, ilości sprzętu, wskázówek na temat korzyści płynących z opracowania transgranicznych projektów przesyłowych w celu umożliwienia wykorzystania potencjału morskiego, którego nie można byłoby wykorzystać w inny sposób, oraz innych informacji istotnych dla ewentualnych zmian regionalnych celów morskich.

Jeżeli chodzi o podział kosztów, jedynie podzbiór potrzeb w zakresie infrastruktury zawarty w planie rozwoju sieci morskiej i analizie kosztów i korzyści dla basenu morskiego powinien podlegać procedurze transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego: powinny być to potrzeby, które mają wyraźne znaczenie transgraniczne. W przypadku potrzeb w zakresie infrastruktury hybrydowej obejmuje to system przesyłowy sieci energii morskiej z zakładów wytwarzania energii z morskich źródeł odnawialnych do co najmniej dwóch państw członkowskich. Niektóre potrzeby w zakresie infrastruktury połączeń radialnych mogą być również istotne dla podziału kosztów. Miałyby to miejsce w szczególności w przypadku, gdy stanowią one część potrzeb infrastrukturalnych określonych przez plan rozwoju sieci morskiej jako hybrydowe na późniejszym etapie. Niektóre wzmocnienia sieci lądowej będą również istotne dla opracowywania planów rozwoju sieci morskiej i będą miały wyraźne znaczenie transgraniczne. Aby zapewnić sprawiedliwość w dyskusjach na temat podziału kosztów związanych z integracją energii z morskich źródeł odnawialnych, powinny one co do zasady zostać również uwzględnione w procedurze transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego w zakresie, w jakim można ustanowić odpowiednią metodykę, jak opisano powyżej.

Utrzymując w zakresie transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego jedynie te potrzeby w zakresie infrastruktury, które są wyraźnie istotne dla integracji energii z morskich źródeł odnawialnych i mają znaczenie transgraniczne, państwa członkowskie w danym regionie mogą określić, które z nich mają większe znaczenie dla opracowywania konkretnych projektów transgranicznych w określonym horyzoncie czasowym (lata 2040 lub 2050) oraz w następstwie negocjacji w sprawie alokacji kosztów konkretnych projektów transgranicznych. Pomoże to na wczesnym etapie określić zakres potencjalnych grup projektów, które należy połączyć, oraz terminowe zaangażowanie krajowych organów regulacyjnych i operatorów systemów przesyłowych.

ii. *Próg istotności dla beneficjentów odnoszących skutki pozytywne netto*

Negocjacje w sprawie konkretnych projektów mają bezpośredni wpływ na alokację kosztów, w związku z czym wyznaczenie beneficjentów odnoszących skutki pozytywne netto do celów transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu wymaga pragmatycznego stosowania progów istotności. Dzięki temu modelowane wkłady państw członkowskich niebędących gospodarzami o niewielkiej skali nie spowodują znacznego wzrostu kosztów negocjacji i kosztów administracyjnych poszczególnych projektów, tj. nie spowodują nadmiernego wzrostu liczby zaangażowanych stron.

Na poziomie planu, który jest koncepcyjny bez wiążącego wpływu na koszty, argumenty te nie mają zastosowania, podczas gdy mogą pojawić się koszty alternatywne wynikające z braku identyfikacji i zaangażowania z wystarczającym wyprzedzeniem stron będących beneficjentami odnoszącymi stosunkowo mniejsze skutki pozytywne netto. Ponadto na poziomie planu każdy niewielki próg mógłby prowadzić do istotnych luk w całkowitej kwocie pokrywanych kosztów, przy czym potrzeby w zakresie infrastruktury w jednym państwie członkowskim w ciągu całego dziesięciolecia mogą potencjalnie obejmować dużą liczbę projektów i kosztów inwestycyjnych. W związku z tym w przypadku transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego nie należy stosować minimalnego progu istotności skutków pozytywnych netto.

iii. *Wyniki transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego*

Właściwi operatorzy systemów przesyłowych i krajowe organy regulacyjne, ACER i Komisja powinni być odpowiednio zaangażowani w prowadzone przez ENTSO-E procedury transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego, przy czym ENTSO-E powinna przedstawić swoje wyniki priorytetowym korytarzom sieci przesyłowej energii morskiej TEN-E. ENTSO-E powinna zgłosić zastosowanie podziału kosztów dla każdego państwa członkowskiego według poszczególnych basenów morskich, w podziale na dziesięć lat (2040 i 2050) w euro, na podstawie dystrybucji proporcjonalnej do udziału korzyści. Transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego powinien również zawierać podsumowanie wszystkich potrzeb infrastrukturalnych istotnych dla podziału kosztów regionalnych oraz, w miarę możliwości, ich wpływu na wyniki tego transgranicznego podziału kosztów.

III. ZALECENIA DOTYCZĄCE OCEN SPECYFICZNYCH DLA DANEGO PROJEKTU

III.a. **Analiza kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu**

i. *Proces ustanawiania analizy kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu*

Przy inicjowaniu dyskusji i negocjacji w sprawie alokacji kosztów w odniesieniu do konkretnych transgranicznych morskich projektów przesyłowych krajowe organy regulacyjne opierają się na analizach kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu (PS-CBA). Może mieć to również zastosowanie w przypadku, gdy państwa członkowskie omawiają transgraniczne wspólne projekty dotyczące energii z morskich źródeł odnawialnych, potencjalnie w celu wynegocjowania transferów statystycznych lub ustanowienia wspólnego systemu wsparcia w celu wyeliminowania luki inwestycyjnej. W każdym przypadku krajowe organy regulacyjne lub państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o przekazaniu operatorowi systemu przesyłowego obliczeń dotyczących modelowania.

Ryzyko niepowodzenia w negocjacjach dotyczących projektów transgranicznych może być ograniczone, jeżeli proces zostanie wcześniej uzgodniony przez odpowiednie strony. Na przykład **skoordynowane podejście do transgranicznych aktywów przesyłowych** może polegać na:

1. sporządzeniu protokołu ustaleń lub podobnego dokumentu między odpowiednimi państwami członkowskimi;
2. sporządzeniu protokołu ustaleń lub podobnego dokumentu między odpowiednimi operatorami systemów przesyłowych;
3. wspólnym uzgodnieniu przez właściwe krajowe organy regulacyjne założeń, które mają być brane pod uwagę przez operatorów systemów przesyłowych;
4. wspólnym opracowaniu analizy kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu przez operatorów systemów przesyłowych;
5. wspólnym zatwierdzaniu wyników przez krajowe organy regulacyjne lub wspólnym zwracaniu się przez nie do operatorów systemów przesyłowych o wprowadzenie zmian.

Wspólne uzgodnienie założeń, które należy stosować w analizie kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu (np. ile scenariuszy należy wziąć pod uwagę i które z nich), oraz prowadzenie wspólnego modelowania, może znacznie zmniejszyć późniejsze spory wynikające ze stosowania rozbieżnych podejść do modelowania i wyników. Należy zauważyć, że państwa członkowskie mogą również uczestniczyć w procesie dotyczącym aktywów przesyłowych, zgodnie z praktykami krajowymi, np. w zatwierdzaniu założeń lub wyników (np. gdy niektóre państwa członkowskie zatwierdzają krajowe plany inwestycyjne dla operatorów systemów przesyłowych na ich terytorium). Proponowana skoordynowana procedura analizy kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu powinna służyć jako ramy przewodnie, natomiast w razie potrzeby należy zapewnić elastyczność. Na przykład grupa państw członkowskich może stwierdzić, że realizacja protokołów ustaleń mogłaby wydłużyć zamiast skrócić wymagany czas negocjacji i w związku z tym uznać je za zbędne lub może zdecydować, że niektóre kroki powinny być przeprowadzane równolegle.

W przypadku **transgranicznych projektów dotyczących wytwarzania energii z morskich źródeł odnawialnych** odpowiednie państwa członkowskie mogą wspólnie przeprowadzać analizy kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu. W pierwszej kolejności powinny one decydować o podejściu do opracowania wspólnych obliczeń dotyczących modelowania (np. bezpośrednio przez siebie, delegowanie ich odpowiednim agencjom energetycznym, delegowanie uprawnień właściwym operatorom sieci przesyłowych lub w drodze udzielania zamówień na usługi doradcze). Następnie powinny wspólnie decydować o założeniach, które należy zastosować (np. scenariusze i ewentualne włączenie wzmocnienia sieci lądowej do oceny), oraz wspólnie opracować analizę kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.

W przypadku gdy złożone transgraniczne projekty morskie mogą obejmować zarówno **projekt hybrydowego połączenia międzysystemowego, jak i wspólny projekt dotyczący energii z morskich źródeł odnawialnych**, odpowiednie państwa członkowskie i krajowe organy regulacyjne powinny zapewnić spójność odpowiednich analiz kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu w odniesieniu do tych dwóch projektów. Powinny one zapewnić, z jednej strony, spójność założeń obydwu projektów oraz unikanie podwójnego liczenia kosztów i korzyści. Jednocześnie powinny one minimalizować ryzyko opóźnień, zwłaszcza gdy poszczególne projekty charakteryzują się różnym czasem podejmowania decyzji inwestycyjnych. Na przykład ostateczna alokacja kosztów dla aktywów przesyłowych może wymagać wcześniejszej decyzji, jeżeli oddanie go do eksploatacji zajęłoby znacznie więcej czasu niż w przypadku morskiej farmy wiatrowej. Mogą one również podjąć decyzję o włączeniu obydwu ocen projektów do jednej całościowej oceny. Takie podejście powinno jednak zawsze umożliwiać rozróżnienie między, z jednej strony, wynikami specyficznymi dla danej infrastruktury, które krajowe organy regulacyjne biorą pod uwagę przy podejmowaniu decyzji w sprawie transgranicznej alokacji kosztów, a z drugiej strony informacjami specyficznymi dla wytwarzania, istotnymi dla ustaleń państw członkowskich dotyczących podziału kosztów i korzyści w zakresie dystrybucji statystyk dotyczących energii ze źródeł odnawialnych i kosztów wsparcia.

Wyspy energetyczne to kolejny rodzaj złożonych projektów wymagających znacznych inwestycji, które mogą mieć bardzo rozbieżne projekty, struktury własności i mechanizmy finansowania. W związku z tym proces i analizy dotyczące wyspy energetycznej powinny być badane indywidualnie dla każdego przypadku, z uwzględnieniem jej cech charakterystycznych.

ii. *Scenariusze i analizy wrażliwości dotyczące analiz kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu*

Zgodnie z art. 16 ust. 4 rozporządzenia TEN-E **scenariusze**, które mają być stosowane w analizach projektów, powinny uwzględniać co najmniej wspólne scenariusze dziesięcioletniego planu rozwoju sieci. Wprowadzenie dalszych scenariuszy może zwiększyć solidność dzięki uwzględnieniu różnych możliwych wydarzeń w przyszłości, ale może również pokrywać się ze scenariuszami dziesięcioletnich planów rozwoju sieci, wydłużając czas modelowania i potencjalne koszty negocjacji. TEN-E zapewnia ramy opracowywania wspólnych scenariuszy dziesięcioletnich planów rozwoju sieci, które zapewniają wysoki poziom zaangażowania zainteresowanych stron i ich kontroli. Strony krajowe powinny zatem aktywnie uczestniczyć w działaniach, tak aby jakość scenariuszy i zaufanie do nich były wysokie, minimalizując potrzebę czasochłonnych (a czasami przynoszących efekty odwrotne do zamierzonych) dodatkowych scenariuszy.

Zamiast dodatkowych scenariuszy, skutecznymi narzędziami służącymi dalszemu zwiększeniu rzetelności ocen projektów mogą być **analizy wrażliwości** scenariuszy dziesięcioletnich planów rozwoju sieci. Polegają one na ocenie, w jaki sposób zmienia się wartość projektu przy zmianie kluczowego założenia mającego na celu określenie, które założenia mają największy wpływ na wyniki analizy kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu. W przypadku gdy dodatkowe scenariusze wykraczające poza założenia dziesięcioletniego planu rozwoju sieci zostaną uznane za konieczne, na przykład w celu uwzględnienia nowych informacji lokalnych udostępnionych po opracowaniu scenariuszy dziesięcioletnich planów rozwoju sieci, TEN-E wymaga, aby były one spójne z unijnym celem neutralności klimatycznej do 2050 r. oraz pośrednimi celami w zakresie energii i klimatu, podlegały takim samym poziomom konsultacji i kontroli jak w przypadku scenariuszy dziesięcioletnich planów rozwoju sieci oraz były oceniane przez ACER.

iii. *Scenariusze kontrfaktyczne dla analiz kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu*

Opracowując scenariusz kontrfaktyczny projektu morskiego, państwa członkowskie lub krajowe organy regulacyjne, stosownie do przypadku, powinny ocenić i uzgodnić, jakie byłyby najbardziej prawdopodobne konsekwencje niepowodzenia negocjacji w sprawie alokacji kosztów projektu. Uzgodniony **scenariusz kontrfaktyczny powinien zawsze stanowić najbardziej realistyczną alternatywę dla projektu**. Na przykład, oceniając **hybrydowy** projekt przesyłowy, dwa krajowe organy regulacyjne mogą zazwyczaj uznać, że najbardziej prawdopodobną alternatywą dla rozwoju rozwiązania hybrydowego może być linia radialna zapewniająca połączenie z najbliższym brzegiem. W przypadku gdy występują stosunkowo częste i duże różnice w cenach energii elektrycznej między obszarami rynkowymi państw, rozważenie tradycyjnego połączenia międzysystemowego punkt-punkt może pozostać prawdopodobną alternatywą.

Podobnie w przypadku **wspólnego projektu dotyczącego wytwarzania energii z morskich źródeł odnawialnych** połączonego za pomocą rozwiązania hybrydowego właściwe mogą być różne scenariusze kontrfaktyczne. W przypadku bardzo dużych projektów dotyczących wytwarzania energii (np. projektów związanych z wyspą energetyczną) lub projektów, które są możliwe do zrealizowania jedynie w przypadku ustanowienia nowych zdolności połączeń międzysystemowych (zob. również scenariusz kontrfaktyczny w przypadku analizy kosztów i korzyści dla basenu morskiego), rozsądnym rozwiązaniem alternatywnym może być rozważenie mniejszej morskiej farmy wiatrowej połączonej radialnie lub nawet braku morskiej farmy wiatrowej, jeżeli jej połączenie radialne jest zbyt kosztowne.

iv. Konfiguracja obszarów rynkowych

Konfiguracja obszarów rynkowych konkretnego projektu może mieć wpływ na podział korzyści między państwami członkowskimi, jak również między podmiotami realizującymi projekty przesyłowe i farmy wiatrowe. W związku z tym państwa członkowskie powinny dążyć do jak najszybszego określenia konfiguracji obszarów rynkowych projektu, aby odpowiednio uwzględnić ją w analizach kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu w przypadku projektów dotyczących przesyłu i wytwarzania oraz zapewnić widoczność przed aukcjami. W przypadku projektów obejmujących morskie farmy wiatrowe połączone hybrydowym połączeniem międzysystemowym państwa członkowskie powinny zbadać morskie obszary rynkowe jako solidniejsze rozwiązanie w celu pełnej integracji wytwarzania energii z europejskim rynkiem energii elektrycznej.

III.b. Transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu

W uzupełnieniu zalecenia ACER w sprawie rozpatrywania wniosków inwestycyjnych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania należy rozważyć pewne szczególne cechy morskich projektów przesyłowych. W szczególności rozwiązania hybrydowe charakteryzują się szeregiem zawłości, które mogą mieć wpływ na negocjacje w sprawie alokacji kosztów inwestycji. Tradycyjne połączenia międzysystemowe punkt-punkt służą do arbitrażu cenowego ponad granicami, optymalizując cały system energetyczny. Ponadto rozwiązania hybrydowe mogą potencjalnie integrować bardzo znaczne zdolności w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych i zasadniczo zmienić koszty energetyczne danego regionu. Korzyści są postrzegane jako bardziej prawdopodobne niż w dawnych projektach dotyczących połączeń międzysystemowych dla energii elektrycznej nie tylko przez państwa członkowskie będące gospodarzami, ale także na obszarach sąsiednich.

Aby projekty pozostały atrakcyjne, powinny mieć ogólne skutki pozytywne netto dla dobrobytu społeczno-gospodarczego, a żadne państwo członkowskie nie powinno doświadczać skutków negatywnych netto. Analiza kosztów i korzyści specyficznych dla danego projektu pokazująca skutki negatywne netto dla państwa będącego gospodarzem projektu morskiego stanowi potencjalną barierę dla jego rozwoju. Transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu (PS-CBCA) jest instrumentem o uporządkowanym procesie określonym przez TEN-E, który pomaga krajowym organom regulacyjnym i państwom członkowskim w osiągnięciu porozumienia w sprawie podziału kosztów inwestycyjnych. Korzystanie z transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu jest obowiązkowe w przypadku projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania i projektów będących przedmiotem wzajemnego zainteresowania, w przypadku których wnioskuje się o dotacje na roboty w ramach instrumentu „Łącząc Europę”, natomiast w innych przypadkach można stosować inne podobne podejścia (które nie są ściśle zgodne z wymogami TEN-E). Nawet jeśli nie jest to obowiązkowe, biorąc pod uwagę istotne kwoty inwestycyjne i względną złożoność projektu hybrydowego, stosowanie prostych kluczy podziału nieproporcjonalnych do korzyści i unikanie transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu stanowią praktyki, które mogą stać się nieskuteczne. Transgraniczne alokacje kosztów specyficznych dla danego projektu nie są (wyłącznie) wymogiem dla ewentualnego ubiegania się przez projekt będący przedmiotem wspólnego zainteresowania/wzajemnego zainteresowania o finansowanie robót w ramach instrumentu „Łącząc Europę”, lecz ważnym narzędziem negocjacyjnym z jasną procedurą i konkretnymi terminami, które może ułatwić i przyspieszyć negocjacje. Należy je zatem postrzegać jako jedną z zalet zaliczania do statusu projektu będącego przedmiotem wspólnego zainteresowania/wzajemnego zainteresowania, który pomaga w terminowym dostarczaniu infrastruktury transgranicznej.

i. Próg istotności dla beneficjentów odnoszących skutki pozytywne netto

Ponieważ transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu prowadzi do wiążącej decyzji w sprawie podziału kosztów, określenie państw członkowskich, które odnoszą znaczące pozytywne skutki netto w wyniku realizacji projektu, musi pozostać pragmatyczne, a jednocześnie żadne podstawowe inwestycje nie powinny pozostać nieujawnione. Ze względu na większe prawdopodobieństwo, że korzyści rozłożą się na poziomie regionalnym, wymagany może być niższy próg istotności w celu identyfikacji beneficjentów rozwiązań hybrydowych odczuwających pozytywne skutki netto niż w przypadku tradycyjnych połączeń międzysystemowych. W tym kontekście należy rozważyć próg niższy niż 10 %.

ii. Wkłady państw członkowskich niebędących gospodarzami

Wkład państwa członkowskiego niebędącego gospodarzem, które jest beneficjentem odczuwającym skutki pozytywne netto, może być niezbędny do zapewnienia rentowności projektu, w przypadku którego uznaje się, że państwo członkowskie będące gospodarzem odczuje negatywne skutki netto. Zasadniczo takie państwo członkowskie będące beneficjentem powinno wnieść wkład finansowy, aby zapewnić powodzenie projektu i skutecznie realizować korzyści na swoim terytorium. W praktyce może to stanowić wyzwanie. Na przykład państwo niebędące gospodarzem może zostać zaangażowane zbyt późno w proces, zadając nowe pytania dotyczące stosowanych modeli i ich wyników, może uznać, że szacowane korzyści są zbyt niepewne lub może uznać, że dokonanie transgranicznego wkładu finansowego jest trudne ze względów praktycznych. W obydwu przypadkach, gdy państwo niebędące gospodarzem jest zaangażowane w projekt dopiero w momencie złożenia wniosku o wkład, jego poczucie bycia częścią projektu i jego gotowość do wniesienia wkładu mogą być ograniczone. Transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego powinien pomagać w ograniczaniu ryzyka związanego z terminowym zaangażowaniem.

Ponadto w ramach negocjacji w sprawie alokacji inwestycji dla projektów transgranicznych odpowiednie krajowe organy regulacyjne powinny osiągnąć porozumienia w sprawie transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu i wniosku inwestycyjnego. W przypadku niepowodzenia lub na ich wniosek ACER powinna podjąć decyzję zapewniającą terminowe przeprowadzenie tego procesu. Chociaż istnieją przypadki, w których transgraniczne alokacje kosztów specyficznych dla danego projektu przydzielają wkłady stronie trzeciej, są one nieliczne i zazwyczaj dotyczą infrastruktury gazowej^(*).

Wkłady ze strony państw członkowskich niebędących gospodarzami są możliwe, a w przypadkach gdy istnieją beneficjenci odczuwający skutki pozytywne netto, podczas gdy co najmniej jedno państwo członkowskie będące gospodarzem uznaje się za odczuwające skutki negatywne netto, można oczekiwać, że będą one potrzebne w przyszłych projektach morskich. Jednocześnie należy zapewnić jasność, że transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu jest tylko narzędziem. Aby zagwarantować pomyślny wynik negocjacji i zminimalizować tarcia, zwłaszcza gdy korzyści wykraczają poza granice krajowe państw członkowskich będących gospodarzami, transgraniczne alokacje kosztów specyficznych dla danego projektu skorzystałyby z ustanowienia skoordynowanego podejścia, w ramach którego zasady zostają wstępnie uzgodnione przed rozpoczęciem konkretnych negocjacji. Transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego i wcześniejsze doświadczenia z transgranicznymi alokacjami kosztów specyficznych dla danego projektu mogłyby posłużyć do wypracowania takich zasad na szczeblu regionalnym. Ponadto należy rozważyć dodatkowe zachęty oparte na współpracy w celu zwiększenia gotowości państw członkowskich niebędących gospodarzami do udziału w inwestycjach w ramach projektu.

III.c. Inne instrumenty poza transgranicznymi alokacjami kosztów specyficznych dla danego projektu

Przy rozważaniu dodatkowych ustaleń i instrumentów na rzecz transgranicznych alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu należy dokładnie uwzględnić praktyczne trudności w przenoszeniu kosztów infrastruktury na podmioty objęte regulacją w krajach niebędących gospodarzami. Jednocześnie w różnych regionach europejskich istnieją różne praktyki współpracy i ambicje związane z działalnością morską. Różnice regionalne mogą zatem prowadzić do różnych porozumień w sprawie wszelkich dodatkowych ustaleń dotyczących podziału kosztów, które należy stosować. Grupy wysokiego szczebla mogłyby być użytecznymi platformami do dyskusji na temat tego, czy i jakiego rodzaju narzędzia można byłoby rozważyć w przypadku projektów w ich regionach.

Można byłoby dokładniej zbadać dwa rodzaje dodatkowych narzędzi: narzędzia ułatwiające pełne wykorzystanie transgranicznych alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu oraz narzędzia służące wyeliminowaniu utrzymującej się luki w finansowaniu.

- i. *Narzędzia ułatwiające pełne wykorzystanie narzędzia transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu na potrzeby projektów przesyłowych*

Klucze podziału dochodów z ograniczeń

Transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu jest sporządzana w momencie uzgadniania ostatecznej decyzji inwestycyjnej dotyczącej projektu transgranicznego. Podczas eksploatacji danego składnika aktywów dochód z ograniczeń jest generowany i rozdzielany w oparciu o uzgodnione metody i klucze podziału. Podział dochodów z ograniczeń będzie zazwyczaj odzwierciedlał standardowy klucz podziału 50-50 lub inne konkretne klucze podziału odzwierciedlające poziom własności lub inwestycji. Stosowanie takich konkretnych kluczy podziału jako narzędzia negocjacyjnego wykraczającego poza poziom własności/inwestycji może zasadniczo nie być bardzo skutecznym narzędziem dla przyszłych morskich projektów hybrydowych, ponieważ niepewność co do generowania dochodów z ograniczeń może wzrosnąć, np. ze względu na efekt kanibalizacji między równoległymi projektami przesyłowymi. Niemniej jednak właściwe krajowe organy regulacyjne mogą chcieć uzgodnić różne szczegółowe klucze podziału, które odzwierciedlają potrzeby projektu (np. oczekiwane koszty operacyjne), jeżeli jest to zgodne z przepisami i metodami UE.

Łączenie projektów

Łączenie grupy projektów, które wzajemnie się uzupełniają i charakteryzują się podobnym poziomem ryzyka (np. gdy mają zostać oddane do użytku równoległe lub w krótkim czasie), może znacznie zmniejszyć koszty transakcji związane z negocjacjami. Takie łączenie może pozwolić na zbiorczą ocenę wzajemnie powiązanych projektów, na przykład w odniesieniu do kilku rozwiązań hybrydowych w tym samym regionie, lub w przypadku wzmocnienia hybrydowego i lądowego połączenia międzysystemowego wymaganego, aby energia elektryczna wytwarzana na morzu mogła dotrzeć do określonego ośrodka odbioru. Może to pomóc w zmniejszeniu niepewności dzięki wspólnemu modelowaniu projektów, które oddziałują na siebie, oraz dzięki zawieraniu umów uwzględniających szerszy obraz sytuacji, potencjalnie zmniejszając zapotrzebowanie na wszelkie transgraniczne transakcje finansowe (np. z transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu) przez kompensowanie kosztów i korzyści między projektami oraz umożliwiając wnoszenie wkładów „rzeczowych” przez prowadzenie równoległych inwestycji z korzyścią dla wszystkich zaangażowanych stron. Biorąc pod uwagę potrzebę równoległego opracowywania istotnych projektów infrastrukturalnych w celu terminowej realizacji ambicji państw członkowskich w zakresie energii morskiej, łączenie projektów mogłoby stać się narzędziem ułatwiającym realizację. Transgraniczny podział kosztów dla basenu morskiego może pomóc w identyfikowaniu rozsądnych opcji łączenia.

^(*) Na przykład w przypadku elektroenergetycznego połączenia międzysystemowego LT-PL LitPol Link ACER stwierdziła, że nie są wymagane żadne rekompensaty z państw niebędących gospodarzami. W odniesieniu do gazowego połączenia międzysystemowego PL-LT GIPL ACER stwierdziła, że beneficjenci odczuwający skutki pozytywne netto (LT, LV, EE) powinni zapewnić rekompensatę PL, państwu członkowskiemu będącemu gospodarzem, które uznaje się za odczuwające skutki negatywne netto.

Uwarunkowania ex post

Transgraniczna alokacja kosztów specyficznych dla danego projektu może zawierać wcześniej uzgodnione warunki, na jakich można przeprowadzić określoną korektę (np. zmianę klucza podziału dochodów z ograniczeń) lub transakcję finansową, tj. jeżeli warunki znacznie się zmieniają w stosunku do warunków ocenianych na etapie alokacji kosztów. Niemniej jednak wdrożenie takich warunków bez stwarzania nowych zagrożeń dla projektu może w praktyce stanowić wyzwanie, dlatego w przypadku zastosowania tej opcji należy z wyprzedzeniem określić jasne zasady.

Innowacyjne rozwiązania w zakresie planowania i własności

Państwa członkowskie i operatorzy w różnych regionach mogliby zbadać innowacyjne podejścia do własności, takie jak *współwłasność*, przez ustanowienie regionalnych podmiotów zajmujących się przesyłem energii morskiej odpowiedzialnych za planowanie basenów morskich oraz rozwój odpowiednich projektów dotyczących transgranicznej sieci przesyłowej energii morskiej. Z jednej strony takie podmioty wymagałyby początkowych wysiłków w celu opracowania i zdefiniowania uzgodnień dotyczących podziału kosztów, które mogą prowadzić do znacznych inwestycji. Z drugiej strony byłyby one korzystne w perspektywie średnioterminowej, obniżając koszty transakcyjne oraz ryzyko niepowodzenia negocjacji, przy czym odpowiednie strony byłyby już właścicielami podmiotu i w związku z tym zawsze uczestniczyłyby w opracowywaniu i rozwoju projektów transgranicznych. Współwłasność mogłaby być wspierana przez ustanowienie regionalnych ram regulowanych baz aktywów (RAB). Ponadto takie podmioty nie musiałyby wywierać wpływu na funkcjonowanie systemu sieci morskich, które mogłyby pozostać w zakresie działania wyznaczonych operatorów systemów przesyłowych.

Można również zbadać alternatywne struktury własności, aby zachęcić do rozwoju infrastruktury morskiej. Na przykład w ramach pakietu kilku projektów odpowiednie strony mogłyby uzgodnić *własność krzyżową*, tworząc procedurę zakupu na otwartym rynku z państwa będącego importerem netto do morskich aktywów przesyłowych i odwrotnie. Może to pomóc w zachęceniu do silnego zainteresowania właściwych stron w danym regionie, aby zapewnić realizację wszystkich odpowiednich projektów zgodnie z planem i osiąganie korzyści zgodnie z oceną, zmniejszając ryzyko i przynosząc wzajemne korzyści.

Można byłoby również wzmocnić *regionalne planowanie obszarów morskich* (ale nie rozwój), np. poprzez zwrócenie się do odpowiednich regionalnych ośrodków koordynacyjnych o wykonywanie nowych zadań w zakresie planowania regionalnego.

Harmonizacja opłat za przyłączenie do sieci w odniesieniu do wytwarzania energii z morskich źródeł odnawialnych

Stosowanie różnych podejść do systemów pobierania opłat za przyłączenie do sieci (płytkich lub głębokich) w przypadku projektów dotyczących wytwarzania energii z morskich źródeł odnawialnych może komplikować procedurę przetargową dla podmiotów opracowujących energię ze źródeł odnawialnych, a także dyskusje między państwami członkowskimi lub krajowymi organami regulacyjnymi w ramach transgranicznej alokacji kosztów specyficznych dla danego projektu. W przypadku projektów dotyczących energii z morskich źródeł odnawialnych można rozważyć dostosowanie opłat za przyłączenie regionalne, z uwzględnieniem zasad odzwierciedlania poniesionych kosztów infrastruktury i niedyskryminacji w opłatach sieciowych.

Regionalne szablony negocjacji

Powinna istnieć możliwość opracowania regionalnych szablonów służących określeniu ogólnych zasad, które należy stosować przy przechodzeniu od transgranicznego podziału kosztów dla basenu morskiego do ocen i negocjacji dotyczących poszczególnych projektów, przy czym powinny one pozostać narzędziem wspomagającym i informacyjnym w celu inicjowania dyskusji, a w rzeczywistych negocjacjach projektowych należy zawsze zachowywać elastyczność.

ii. *Narzędzia służące wyeliminowaniu utrzymującej się luki w finansowaniu*

a) W odniesieniu do wytwarzania energii z morskich źródeł odnawialnych

Wieloletnie produkty transferu statystycznego z przeznaczeniem na działalność morską

Umowy w sprawie transferów statystycznych mogą dotyczyć roku ubiegłego lub bieżącego, roku następnego lub kolejnych lat (przyszłe produkty). Przyszłe produkty mogą być szczególnie interesujące dla wspierania obecnie rozważanych projektów morskich. Państwo członkowskie będące gospodarzem może następnie uzyskać dodatkowe środki finansowe na realizację projektu dotyczącego energii z morskich źródeł odnawialnych, wypełniając pozostałe luki w kosztach wsparcia strukturalnego, natomiast kupujące państwo członkowskie może zabezpieczyć przyszłe transfery statystyczne i wspierać cele polityki morskiej. Umowy statystyczne mogą również zawierać warunki dotyczące wykorzystania statystycznych transferów finansowych, takie jak wskazanie, że przeniesione kwoty muszą zostać wykorzystane na sieci morskie związane z projektem dotyczącym energii ze źródeł odnawialnych. Przykłady takich praktyk w zakresie warunkowości istnieją już w przypadku przeprowadzanych transferów statystycznych.

Wsparcie UE

Mechanizm finansowania energii ze źródeł odnawialnych (REFM) daje państwom członkowskim możliwość osiągnięcia krajowych punktów odniesienia dla udziałów energii ze źródeł odnawialnych w drodze współpracy transgranicznej. Umożliwia on udzielanie wsparcia w ramach przetargów na nowe projekty w zakresie energii odnawialnej w UE, aby wypełnić lukę w orientacyjnej trajektorii Unii w zakresie energii ze źródeł odnawialnych lub po prostu przyspieszyć wdrażanie. Państwa wnoszące wkład dobrowolnie uczestniczą finansowo w mechanizmie, w przypadku gdy płatność jest powiązana z nowymi projektami w zakresie energii odnawialnej realizowanymi na terytorium będących gospodarzem państw członkowskich w drodze przetargu konkurencyjnego zorganizowanego przez Komisję, co obniża koszty administracyjne dla zaangażowanych państw członkowskich⁽¹⁰⁾ oraz zwiększa efektywność wdrażania i akceptację społeczną dzięki transgranicznemu wkładowi finansowemu powiązanemu z konkretnymi projektami w zakresie energii odnawialnej. Dzięki mechanizmowi finansowania energii ze źródeł odnawialnych możliwe jest określenie chęci wspierania określonego rodzaju technologii (np. morskich odnawialnych źródeł energii), a także wprowadzenie poziomów agregacji (np. dla poszczególnych basenów morskich), mimo że obecnie nie istnieją. Jeżeli podobny system zostanie odnowiony w odniesieniu do celów na 2040 r. i później, mechanizm finansowania energii ze źródeł odnawialnych może być szczególnie interesujący dla projektów dotyczących energii z morskich źródeł odnawialnych, które wymagają wsparcia. Zdolności wytwórcze energii morskiej uznawane za niemożliwe do zrealizowania bez ram inwestycyjnych opartych na współpracy mogą być idealnymi kandydatami.

Ponadto do 15 % całkowitego budżetu instrumentu „Łącząc Europę” przeznaczonego na energię można wykorzystać na wsparcie transgranicznych projektów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych, o ile są one poparte umową o współpracy zgodnie z dyrektywą w sprawie energii odnawialnej. Oprócz mechanizmu finansowania energii ze źródeł odnawialnych i instrumentu „Łącząc Europę” dostępne są inne instrumenty⁽¹¹⁾, w tym między innymi Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i fundusz modernizacyjny.

b) W odniesieniu do przesyłu z obszarów morskich

Regionalne rachunki oszczędnościowe dla dochodów z ograniczeń na potrzeby przyszłych inwestycji

Dochód z ograniczeń ma być wykorzystywany na potrzeby celów priorytetowych określonych w rozporządzeniu (UE) 2019/943 w sprawie energii elektrycznej, jednym z których jest objęcie zakresem inwestycji sieciowych zwiększających transgraniczne zdolności przesyłowe. Dochód z ograniczeń generowanych przez giełdy rynkowe jest stosunkowo ograniczony w porównaniu z łącznym zapotrzebowaniem na inwestycje w infrastrukturę morską, podczas gdy wraz z rozwojem sieci morskich wzrośnie bezwzględna kwota dochodów z ograniczeń regionalnych.

Należy zbadać regionalne podejścia do gromadzenia części wygenerowanych dochodów z ograniczeń na specjalnych rachunkach i wykorzystania ich do pokrycia części inwestycji niezbędnych do realizacji nowych projektów, które przynoszą większe korzyści regionowi. Zgodnie z art. 19 rozporządzenia w sprawie energii elektrycznej dochody z tytułu ograniczeń nie powinny być wykorzystywane do obniżania taryf sieciowych, chyba że cele priorytetowe zostały osiągnięte, a pozostałe przychody umieszcza się na odrębnym koncie wewnętrznym do czasu, kiedy będzie można je wydać na cele priorytetowe. Regionalny rachunek oszczędnościowy mógłby zatem wspierać wdrażanie takich przepisów. Mógłby być ukierunkowany na przykład na uwzględnienie wyłącznie skutków negatywnych netto dla przyjmujących państw członkowskich będących gospodarzami w przypadku projektów o statusie projektu będącego przedmiotem wspólnego zainteresowania/wzajemnego zainteresowania. Regionalne rachunki oszczędnościowe zaradziłyby lukom inwestycyjnym, które wciąż trudno jest wypełnić, bez polegania wyłącznie na dostępności funduszy UE lub innych funduszy. Wymagałoby to ścisłej koordynacji planowania, określania kosztów i korzyści oraz ustaleń dotyczących podziału kosztów przez krajowe organy regulacyjne (i operatorów systemów przesyłowych) w regionie. Kwestie związane z regionalnymi rachunkami oszczędnościowymi mogłyby być potencjalnie brane pod uwagę wraz z ocenami potrzeby wzmocnienia planowania regionalnego i ustaleń dotyczących własności.

Wsparcie UE

W pierwszych planach rozwoju sieci morskiej ENTSO-E szacuje⁽¹²⁾, że całkowite potrzeby inwestycyjne w zakresie nakładów inwestycyjnych w celu podłączenia europejskich zdolności w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych w latach 2025–2050⁽¹³⁾ wynoszą około 400 mld EUR, co umożliwi dostarczanie europejskim konsumentom czystej energii na poziomie 1 600 TWh rocznie i sprawi, że morska energia wiatrowa stanie się trzecim źródłem energii w europejskim systemie energetycznym.

Projektodawcy transgranicznych projektów dotyczących infrastruktury morskiej, a w szczególności projektów o statusie projektu będącego przedmiotem wspólnego zainteresowania/wzajemnego zainteresowania, powinni zbadać wraz z *Europejskim Bankiem Inwestycyjnym*, czy ich projektom można zapewnić konkurencyjne warunki finansowania⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Chociaż może on stanąć w obliczu praktycznych wyzwań w niektórych jurysdykcjach krajowych, gdzie zlecenie prowadzenia przetargów może być obecnie zabronione.

⁽¹¹⁾ https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-funding-offshore-renewables_en

⁽¹²⁾ https://eepublicdownloads.blob.core.windows.net/public-cdn-container/tyndp-documents/ONDP2024/web_entso-e_ONDP_Pa_nEU_240226.pdf

⁽¹³⁾ Włączając Norwegię i Wielką Brytanię, ale z wyłączeniem połączeń radialnych.

⁽¹⁴⁾ https://www.eib.org/attachments/lucalli/20230107_cross_border_infrastructure_projects_en.pdf

Ponadto instrument „Łącząc Europę” może stanowić przełom dla szeregu ambitnych transgranicznych projektów infrastruktury morskiej o statusie projektu będącego przedmiotem wspólnego zainteresowania/wzajemnego zainteresowania. W szczególności instrument „Łącząc Europę” może bardzo skutecznie przyczynić się do pokrycia części skutków negatywnych netto odczuwanych przez państwo członkowskie będące gospodarzem. Budżet przeznaczony w obecnych wieloletnich ramach finansowych (WRF) na instrument „Łącząc Europę” na lata 2021–2027 wynosi 5,84 mld EUR, do którego mogą kwalifikować się projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania/wzajemnego zainteresowania dotyczące różnych kategorii infrastruktury, w tym sieci elektroenergetycznych, sieci przesyłowych energii morskiej, inteligentnych sieci elektroenergetycznych, inteligentnych sieci gazowych, infrastruktury CO₂ i infrastruktury wodorowej, a zatem jest on raczej niewielki w porównaniu ze zidentyfikowanymi potrzebami.
